

JOGKLINIKA

HÍRLEVÉL 7. SZÁM

**A digitális világ
veszélyei,
fókuszban a
cyberbullying**

**Adatkezelési és
adatvédelmi
fórum**

**Az áldozatsegítés
elméleti és
gyakorlati háttere**

**Sanghaji
élmények**

A digitális világ veszélyei, fókuszban a cyberbullying

Jelen interjúban egy olyan újszerű társadalmi problémáról beszélgetünk, amely mind hazai, mind nemzetközi szinten komoly kihívást jelent a diákság, az iskolák és kutatók számára egyaránt, nevesül a cyberbullying jelenségéről. Interjúalanyom, Dr. Pongó Tamás, az SZTE-ÁJTK Alkotmányjogi Tanszék egyetemi tanársegéde, aki e témakörben írta doktori értekezését. Miként azt lentebb olvashatjuk, annak ellenére, hogy a magyar diákok is érintettek, a hazai helyzet nem túl örömteli, s a magyar tudományos munkásság mértéke is igen csekély.

K.R.: Mit is jelent pontosan a cyberbullying, mire kell gondolnunk? Van-e ennek bármilyen előzménye?

P.T.: Nos, először a második kérdésre felelnék, hiszen, igen, létezik előzménye ennek a jelenségnek, mégpedig a bullying kifejezés, amit Dan Olweus pszichológus, 1969-ben leválasztott az általános iskolai agresszió fogalmáról, s külön kezdett kezelni. Alapvető elhatárolási szempontként jelölte meg az ismétlődés szükségességét, valamint az erőegyensúly megváltozását, felborulását az elkövető oldalára. Megjegyzendő, hogy a bullying magatartás az első iskola megalakulása óta létezik, hiszen azon helyzetekről

beszélünk, amikor a diákok egymást piszkálják, megalázzák, nevetségessé teszik, pletykát terjesztenek a közösségben stb. Általában ilyenkor merül fel a kérdés, hogy ez nem természetes része a fejlődésnek? Egyrészt, a válasz igen, mivel kutatások bizonyítják, hogy a gyerekek agyi fejlődése során a dominanciáért vívott küzdelem ösztönös, biológiai alapú, így szükségszerűen átesnek ezen a korszakon. Másrészt, elfogadni, hogy ez normális, és nem kell beavatkoznunk, az már nem igaz. Igenis, szükség van arra, hogy az ilyen helyzetekről beszéljünk, a közösségben felmerülő problémákat kezeljük, és ne hunyjunk szemet e felett, ugyanis a munka világában ismert workplace bullying (másnéven mobbing) az iskolai bullyingra vezethető vissza.

Rátérve az első kérdésre, a bullying magatartás a technológia fejlődése nyomán áttevődött a virtuális térbe, ahol új, még kevésbé nyomon követhető módszerek alakultak ki. Példaként említhető, hogy egy öltözőben, testnevelés óra előtt, a kevésbé kisportolt testű társukról készített fénykép, még az óra előtt felkerül az Instagramra (akár álprofilról), majd olyan mértékű kommentáradat érkezik alá, ami az érintett diákot nagyon megviseli. (Megtörtént magyar eset, saját ügy.) Kérdésként már itt

felmerül, ha az áldozat nem megy a következő napokon iskolába e kép miatt, akkor sérül az oktatáshoz való joga, viszont a másik oldalon a többi diák véleménynyilvánítási szabadsága áll szemben. Számos tengerentúli bírói ítélet foglalkozik e szabadság korlátainak meghatározásával a diákok virtuális térben tett kijelentései vonatkozásában. Ehhez a problémakörhöz még hozzáadhatjuk, hogy mikor avatkozhatnak be az iskolák, s milyen mértékben, és máris egy olyan komplex jogi problémával állunk szemben, amit mai napig nem tudtak megoldani a világ számos országában.

K.R.: Ha jól értem, akkor az általánosnak is nevezhető, iskolaudvaron történt rendszeres székálások bullying magatartások, s ez tevődött át az online térbe?

P.T.: Pontosan, s számos kutatás bizonyítja azt, miszerint az offline bullying kezelése a fontos, mivel a tisztán cyberbullying áldozatok száma kb. 3-4%. Ez az egyik iskola, amit Dan Olweus is támogat, ugyanakkor létezik egy másik tudományos álláspont is, amely azt emeli ki, hogy a technikai képzettség szükségessége, valamint az anonimitás megjelenés annyira megváltoztatja a dinamikát, hogy önálló cselekményként kell kezelni a cyberbullyingot, nem a bullying egy új

eszközének. Jómagam, e második iskolához csatlakoztam az értekezésemben. Illetve, egy apróság még. Ténylegesen az online térben, főként a közösségi médiákon valósulnak meg ezen magatartások, de mindez nem zárja ki, hogy internet nélkül, akár SMS-ben, vagy telefonon történjen, így az online tér helyett esetleg a virtuális tér kifejezés a helytállóbb.

K.R.: Érdekes kérdést vet fel ez az utolsó gondolat, hiszen az e témáról szóló újságcikkek rendszerint internetes zaklatásként hivatkoznak e jelenségre. Ezek szerint akkor ez téves, vagy legalábbis nem a legpontosabb megnevezés? Ha igen, akkor mi a magyar terminus, egyáltalán kialakult-e magyar fogalom?

P.T.: Valóban internetes zaklatásként emlegetik a köznyelvben a jelenséget, ami nekem, személy szerint, igen fájó pont. Noha, a legfrissebb megjelenések már bántalmazásként utalnak rá, ami egy sokkal jobb kifejezés. Az internetes zaklatás mindkét fogalmi eleme tévútra vezethet minket. Egyrészt, nem feltétlenül szükséges hozzá internet, miként azt az előbb említettem. Ha csak az internetes magatartásra fókuszálunk, akkor kizárunk számos egyéb megvalósulási formát. Másrészt, a zaklatás büntetőjogi és az egyenlő bánásmódról szóló törvényi fogalmak sem fedik le teljes egészében a

cyberbullying magatartásokat. Egy saját esettel érzékeltetve: volt olyan diák, aki háromhónapnyi Viber üzenettel fordult rendőrséghez, feltételezve, hogy ez zaklatás, ám a rendőrség elküldte őket (az édesanyjával ment be), hiszen ez nem az. Ugyanakkor, az internetes zaklatás lehet cyberbullying, de ezek nem szinonim fogalmak. Ez a gondolat már át is vezet minket a másik kérdésre, miszerint az internetes zaklatás kifejezés nem teljesen téves, viszont nem alkalmazható a cyberbullying helyett. A cyberbullying egy ernyőfogalom, ami alá tartozik az internetes zaklatás, de nem kizárólag az, hiszen például a sexting is ilyen magatartás. A magyar kriminológia, és a kevés hazai kutató a cyber-megfélemlítés (esetleg kibermegfélemlítés) fogalommal operál, a bullyingot pedig értelemszerűen megfélemlítésnek fordítja. Noha ez a terminus is kritizálható, de a Felelős Társadalomért Közhasznú Alapítvány felmérése szerint a cyber-megfélemlítés preferált szóhasználat. Mindemellett, egyre inkább beépülni látszik a bullying és cyberbullying angol kifejezés a magyar nyelvbe. E nyelvi problémával egyébként nem csak mi küzdünk, hiszen az angol és néhány skandináv nyelv kivételével, nem létezik erre megfelelő kifejezés a többi nyelvben sem.

K.R.: Értem. Magyarországon milyen a helyzet, különösen egyéb országokhoz viszonyítva? Érzékelhető ez a probléma a magyar iskolákban? Ha igen, mit tehetünk?

P.T.: A probléma jelen van, ezt teljes bizonyossággal állíthatom, hiszen felvilágosító, tudatosító előadásokat tartottam Budapesten, Szegeden és más városokban is, és mindenütt jelezte az oktatói kar, hogy ez náluk gond, élő jelenség. A lemaradásunk óriásinak mondható akár USA-hoz, akár a skandináv térséghez, vagy az Egyesült Királysághoz nézve. Ezen országokban anti-bullying (megfélemlítés elleni) programok működnek, a jogalkotás is lépett már, tehát létezik ilyen jogszabály, képzik a tanárokat és a szülők is tisztában vannak a jelenséggel. Ehhez képest hazánkban egy kifejezett program működik, a KiVa, ami finn adaptáció, s az is csak néhány iskolában, valamint most zajlik az Enable program adaptációja, bár ők a jogi vetülettel nem kívánnak foglalkozni, ami azért felvet kérdéseket.

Első lépésként, beszélnünk kellene erről minél nagyobb fórumon, minél többször, de ez sajnos nem valósul meg. Amíg a TABBY in Internet program 2011-ben fel nem mérte a magyar helyzetet, még csak nem is tudtuk, hogy nálunk is létezik ez a probléma. Ha emlékszünk arra, hogy Dan

Olweus még 1969-ben azonosította ezt a problémát, mi pedig 2011-ben, akkor talán érezhető a lemaradás. Ugyanakkor, számos előrelépés történt, ami bizakodásra ad okot, de egy megfelelő szakmai alapon nyugvó, nemzeti szinten működő megfélemlítés elleni program bevezetésére lenne szükség, amely különös figyelmet szentel a cyberbullying problémakörének. Amíg ez nem valósul meg, addig az igen szűk szakmai réteg összefogására,

kitartására és lelkesedésére van szükség, hiszen az iskolák örülnek, ha megyünk, értékelik az erőfeszítést, és fontosnak tartják az erről szóló diskurzust.

K.R.: Köszönöm az interjút, remélem, hogy rövid időn belül létrejön egy ilyen program hazánkban is. Addig is, kitartást kívánok a további munkához.

P.T.: Én is köszönöm a lehetőséget.

Adatkezelési és adatvédelmi fórum a szegedi jogklinikán

Második alkalommal került megrendezésre jogklinika programunk civil fóruma, amelynek keretében a résztvevő partner alapítványok és egyesületek tagjai, képviselői az adatvédelem területének egyik kiemelkedő változásával ismerkedhettek meg, az Általános adatvédelmi (GDPR) rendelettel. A 2016-ban hatályba lépett, de a kétéves türelmi időszak májusi lejáta miatt csak most alkalmazandó GDPR által hozott változásokba és újdonságokba nyerhettek bepillantást az érdeklődők. Partner intézményeinkkel való kapcsolattartás alkalmával merült fel az igény a fórum megszervezésére, mivel több képviselő, illetve elnök is jelezte, hogy semmilyen

szakmai rendezvény keretében nem nyílt lehetőségük az újonnan hatályba lépő változásokról tájékozódni, informálódni. A fórum 2018. május 31-én került megrendezésre, amelyen nemcsak a civil szervezetek képviselői, hanem karunk néhány oktatója, illetve hallgatója is részt vett.

Az előadás keretében az előadó, Tóth Judit, számos gyakorlati példával segítette a különböző jogi rendelkezések és szabályok megértését. Bevezetésként ismertette azon kivételes eseteket, amikor különleges adatok, például etnikai származás, politikai vélemény, vallási meggyőződés stb. kezelhetők. Ilyen kivételes esetek, ha az érintett személy a

különleges adatának kezeléséhez hozzájárult vagy maga hozta nyilvánosságra, ha az adatkezelés megelőző egészségügyi vagy munkahelyi egészségügyi célból szükséges, például, ha egy rendezvényt megelőzően a szervezők arról tájékozódnak, hogy a résztvevők közül valaki szenved-e ételallergiában. A különleges adatok adatkezelését követően néhány GDPR által bevezetett fogalmat ismerhettek meg a résztvevők, példának okáért a profilalkotás vagy álnevesítés. Az adatkezeléshez való hozzájárulás kapcsán megtudhattuk, hogy a hozzájáruló nyilatkozatnak minden esetben egyszerű és világos nyelvezetűnek kell lennie, mindig konkrét célra kell vonatkoznia, mely célnak egyértelműen ki kell tűnnie a nyilatkozatból. A hozzájárulást csak 13. életévét betöltött személy adhat a GDPR értelmében, azonban a legtöbb tagállamban ez a korhatár magasabb, mégpedig 16. életév, valamint a hozzájárulást az érintett bármikor visszavonhatja. Az előadás során felmerült, hogy azoknál a szervezeteknél, ahol rendszeresen kezelnek különleges adatokat, szükséges kidolgozni egy belső adatvédelmi szabályt, amely a szervezet adatkezelési eljárásait is részletesen szabályozza, valamint meg kell bízni egy adatvédelmi biztost is.

Tekintettel arra, hogy az előadást megelőzően a résztvevők megírhatták a témát érintő konkrét kérdéseiket, a fórum

második felében ezek, illetve az újonnan felvetődő kérdések, problémák kerültek megtárgyalásra. Ilyen kérdés volt például az iratkezelési szabály szükségessége, amely kapcsán az előadó kiemelte, hogy mindenképp hasznos és szükséges iratkezelési szabály, még akkor is, ha a szervezetnek van adatvédelmi szabályzata, hiszen nem csak olyan adatok kezelnek az egyesületek, alapítványok, amelyek személyes adatot tartalmaznak. A másik, sokaknál felmerült, kérdés volt, hogy elegendő-e a belépési/felvételi nyilatkozatban az új egyesületi, alapítványi tag hozzájárulása ahhoz, hogy később a szervezet hírleveleket, rendezvényekre meghívót küldjön? Ennek kapcsán az előadó kiemelte, hogy elegendő lehet, amennyiben a belépési/felvételi nyilatkozatban többek között konkrétan meg lett jelölve, hogy az egyesület, alapítvány milyen személyes adatokat kezel, milyen cél(ok)ra, azokat hogyan és meddig kezeli, illetve kitér a visszavonhatóságra és panasztételre is. Ugyanakkor, olyan célra az adatkezelő az adatokat nem használhatja fel, amelyek korábban nem kerültek nevesítésre, ilyen új cél esetén előzetesen az érintettet tájékoztatni kell az új cél mellett az egyénre vonatkozó szükséges és releváns kiegészítő információkról.

A fórum a résztvevők visszajelzése alapján rendkívül hasznos volt, számos, a szervezetek mindennapi működésében felmerülő kérdésre választ kaptak a jelenlévők. A következő fórum várhatóan

kora ősszel kerül megrendezésre, amelynek témáját a jogklinika munkatársai előzetesen egyeztetik a partner szervezetekkel.

Az áldozatsegítés elméleti és gyakorlati háttere

Tanszékünk munkatársa, Dr. Bárkányi Gábor, aki az egyetemi pálya mellett, hosszú évtizedek óta ügyvédként is aktívan tevékenykedik, részt vett az Igazságügyi Minisztérium kétnapos áldozatsegítési képzésen. Az alábbiakban a képzés rövid összefoglalója olvasható.

Az Igazságügyi Minisztérium, mint projekt partner rész vesz a JUST/2015/JTRA/AG/EJTR/08719.

számú, „*Developing an EU Training Module for the Victims' Directive*” (EU képzési modell kifejlesztése az áldozati irányelvhez) elnevezésű európai uniós projekt megvalósításában. A projekt gazdája az Irish Council for Civil Liberties (Polgári Szabadságjogok Ír Tanácsa) nevű ír civil szervezet, valamint további projekt partnerként részt vesz még az AVAP – Portugália, a Peace Institute – Szlovénia, a Human Rights Monitoring Institute – Litvánia, Írország képviselőitében pedig az

Ír Ügyvédi Kamara és a Law Society of Ireland.

A pályázat fő célja, hogy az Európai Parlament és a Tanács 2012/29/EU számú, a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és a védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló irányelvben (továbbiakban: Áldozatvédelmi Irányelv) rögzítetteknek megfelelően biztosítsa, hogy az áldozatokkal kapcsolatba kerülő ügyészek és ügyvédek megfelelő felkészítésben részesüljenek. Ennek érdekében egy olyan képzési anyag kerül kidolgozásra, amely igazodik a résztvevő országok jogrendszeréhez. Magyarország összesen 30 fő részére biztosította a képzésben való részvételt, így 15 ügyésznek, valamint 15 ügyvédnek. A tervek szerint a képzés, valamint a kidolgozott képzési anyag jó gyakorlatként szolgálna az Európai Unió tagállamai

számára. Annak érdekében, hogy a készített képzési anyag az uniós tagállamok jogalkalmazói számára is hozzáférhető legyen, online felületen is elérhetővé teszik azt.

A projekt jelenlegi fázisában, 2018. július 11-12. között került megrendezésre az ügyvédek képzése. A képzés elsődleges célja az ügyvédek Áldozatvédelmi Irányelvvel kapcsolatos ismereteinek fejlesztése mind az elmélet, mind a gyakorlat területén, az alábbi témakörök, képzési elemek szerint:

- Az áldozatok jogai és tájékoztatása a büntetőeljárás során
- Jogszabályi előírások és az áldozatok szükségletei a gyakorlatban
- Az áldozatsegítő szolgálat bemutatása, feladatai és az Áldozatsegítő Központok szerepe
- A helyreállító igazságszolgáltatás rendszere
- Különleges bánásmódot igénylő áldozatokkal való bánásmód
- Gyakorlati képzési elemek

A kétnapos képzés során számos, a téma szempontjából elengedhetetlen témakör

került megvitatásra, mint például az első napon Csáki Ildikó által prezentált helyreállító igazságszolgáltatás rendszere, vagy dr. Tatár Erika előadás a hazai áldozatsegítési szervezetrendszeréről. Míg a képzés első napja az áldozatsegítés elméleti és jogi hátterére fókuszált, a második nap a gyakorlati példákra helyezte a hangsúlyt ezzel is egyensúlyt teremtve a képzés elméleti és empirikus része között. A második napon a résztvevők a világban működő jó gyakorlatokat ismerhették meg dr. Papp József előadása révén, illetve több neves előadó tartott előadást a különleges bánásmódot igénylő sértettekről, így a családon belüli erőszak áldozatairól, a hajléktalan áldozatokról, a fogyatékkal élő személyek áldozattá válásáról, a szexuális abúzus gyermekkorú áldozatairól. Mindezek mellett Kopf Katalin az emberkereskedelem áldozatainak azonosításáról és a védett szálláshelyek biztosításáról is diskurzust folytatott a jelenlévő ügyvédekkel.

Összességében elmondható, hogy a képzés rendkívül sokszínű volt, az áldozatsegítés témáját mind elméleti, mind gyakorlati szempontból mélyrehatóan körbejárta.

Írta: Bárkányi Gábor

Sanghaji élmények

Tanszékünk munkatársa, Kálmán Renáta egy hónapot töltött Sanghajban az East China University of Political Science and Law által meghirdetett nyári egyetemen, Karunk egyik graduális hallgatójával, Surányi Balázssal, közösen. Az alábbiakban munkatársunk rövid beszámolóját olvashatják a kint töltött hetekről.

Ázsiába eljutni mindig is a „bakancslistám” első helyén szerepelt, így amikor megláttam a pályázati kiírást nem haboztam, azonnal jelentkeztem. Karunk egy graduális és egy posztgraduális hallgatót támogatott, így választottak ki minket, és tölthettünk el egy hónapot Sanghajban. Összesen 29, elsősorban jogász és nemzetközi tanulmányos hallgató vett részt a nyári egyetemen, akik a világ különböző tájairól, így például Nepálból, Malajziából, Ukrajnából, Szlovéniából, vagy éppen Indiából érkeztek. Szerencsére a kínai egyetem nagy figyelmet fordított arra, hogy a tanulás és a szórakozás megfelelő arányban álljon egymással. A tanóráknak köszönhetően betekintést nyerhettünk Kína történelmébe, jogrendszerének néhány szegmensébe, a kínai írás és beszéd rejtelseibe, amelynek keretében magunkat is próbára tehattük, valamint a kínai opera- és filmművészetben fellelhető jogi, peres

ügyeket is kielemezhattuk. Annak érdekében, hogy a „sanghaji jogászi életet” is megtapasztalhassuk, látogatást tettünk a város egyik bíróságánál, ahol megnézhattuk a különböző típusú tárgyalótermeket. A résztvevők többségének meglepő volt, hogy a polgári, büntető, illetve a fiatalkorúakkal kapcsolatos ügyeket különböző kialakítású tárgyalótermekben tárgyalják. A program keretén belül a bíróság mellett egy feltörekvő ügyvédi iroda mindennapjaiba is bepillanthattunk, ahol a kínai ügyvédi hivatás rejtelseibe avatott be az iroda egyik vezető jogásza. Külön öröm volt számomra, hogy egy délutánt az egyetem jogklinika központjában tölthettünk, ahol néhány jogklinikás hallgató bemutatta a saját jogklinika rendszerüket. Az elhangzottak alapján megállapítható, hogy működésük alapjaiban megegyezik a hazai jogklinikákéval. Ilyen egyezés például, hogy elsősorban rászoruló személyeknek, családoknak nyújtanak jogi tanácsot, de bíróság, hatóság előtti képviselést nem vállalnak, valamint a hallgatók munkáját egyetemi tanárok, oktatók mint mentorok ellenőrzik. A legmeglepőbb különbség számomra az volt, hogy a legtöbb jogklinikás hallgató a 3 éves graduális képzés elvégzését követően BAR (ügyvédi) vizsgát tett, majd posztgraduális

hallgatóként csatlakozott a jogklinika csapatához, így az egyszerűbb jogi ügyekben a mentorokkal való egyeztetés nélkül is adhatnak jogi tanácsot.

Természetesen, a tanulás mellett kirándulásra is jutott idő. Az első hetekben Sanghaj fedeztük fel, amelynek keretében többek között a World Financial Center 104. emeletéről csodálhattuk meg a várost, illetve Yu Garden-beli látogatásunkon személyesen is megtapasztalhattuk a kínai kertépítészet varázsát. Mindezek mellett, sétáltunk a Bundon és a Jing an Buddha

templomnak köszönhetően a buddhizmus világába is bepillantást nyertünk. Sanghaj mellett lehetőségünk volt Kína két jelentős történelmi múlttal rendelkező városába, Hangzhouba, Suzhouba is ellátogatni, ahol a helyi látnivalók mellett gasztronómiai élvezetekben is bőven volt részünk.

Összességében elmondható, hogy a Sanghajban töltött egy hónap örök élmény, amelyet a hallgatótársakkal és helyi diákokkal kötött barátságok csak tovább mélyítenek, szépítenek.

Utószó

Jelen hírlevél az Igazságügyi Minisztérium jogászképzés színvonalának emelését célzó programjai keretében valósult meg.

Nagy örömünkre szolgál, hogy hírlevelünk eddigi számai rendkívüli népszerűségnek örvendtek. Amennyiben Ön is értesülni szeretne a legfrissebb jogklinikai képzéshez kapcsoló hírekről, információkról, valamint van olyan téma, konferencia, amiről szívesen olvasna, írja meg nekünk az alábbi e-mail címre: jogklinika.szeged@gmail.com

Ha úgy gondolja, hogy hírlevelünk másoknak, akár magánszemélyeknek, szervezeteknek, intézményeknek is érdekes, hasznos lehet, kérjük, jelezze számunkra, hogy a jövőben nekik is továbbíthassunk írásainkat.

Ha további információkat szeretne megtudni a szegedi jogklinikáról, kérem látogassa meg honlapunkat és facebook elérhetőségeinket, az alábbi linkek segítségével:

<http://www.juris.u-szeged.hu/oktatas/gyakorlati-kepzesek/jogklinika>

<https://www.facebook.com/szteajtkjogklinika/>